

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
факультет історичний
кафедра політології та філософії

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Вступ до спеціальності, українська
Викладачі	Віннічук Ольга Василівна, кандидат політичних наук, доцент Панчук Олег Петрович, к. пед. наук, доцент
Профайл викладачів	https://moodle.kpnu.edu.ua/user/profile.php?id=2840
Е-mail:	oljahorbnyak@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=831
Консультації	Очні консультації: вівторок (за попередньою домовленістю) з 13.00 до 15.00 Онлайн консультації: Viber (097 966 17 04) у робочі дні з 9.00 до 17.30

2. Анотація до курсу

Курс “Вступ до спеціальності” є нормативною дисципліною загальної підготовки та передбачає формування у студентів професійних компетентностей у галузі політології, виховання інтересу до процесів державотворення, політичного життя суспільства та політичної науки, загалом.

Вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків основних тем курсу з поняттями, термінами і категоріями шкільних предметів у процесі вивчення яких студенти могли би отримати теоретичне розуміння політики як соціального явища та політичних процесів.

3. Мета та цілі курсу

Мета: сформувати у студентів професійні знання про політику, виховувати інтерес до політичної науки.

Завдання:

- ознайомити студентів з понятійним апаратом та інструментарієм політологічного дослідження, що є необхідною умовою оволодіння фахом політолога.
- виробити навички збору, обробки та оцінки інформації зі сфери політичного життя.
- вміти використовувати основні методи політологічного аналізу.

- сформувати основи критичного сприйняття політичної реальності та об'єктивності у формуванні оцінок і прогнозів.

4. Формат курсу

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.

5. Результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01 Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК03 Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- об'єкт, предмет і методи політичної науки,
- оперувати і володіти її понятійно-категоріальним апаратом;
- давати характеристику вченням про політику;
- розуміти значення політичних процесів у житті держави та суспільства.

вміти :

- застосовувати методи теоретичного аналізу до сучасних політичних процесів;
 - оперувати основними поняттями та категоріями курсу "Вступ до спеціальності";
 - аналізувати окремі політичні явища і процеси;
 - готувати наукові повідомлення на політологічну тематику
- набути соціальних навичок:
- проектувати та здійснювати комунікацію;
 - проявляти автономність і відповідальність щодо запропонованих завдань.

За змістовим модулем 2: «Безпека життєдіяльності».

знати:

- основні небезпечні та шкідливі фактори навколишнього, побутового та виробничого середовищ;
- методи оцінки та прогнозування небезпек;
- стратегію і тактику безпечної життєдіяльності;
- правові основи безпеки життєдіяльності в Україні;
- психофізіологічні особливості людини як природної системи захисту від небезпек;
- способи та засоби захисту людини від небезпек природного, техногенного, соціально-політичного характеру;
- особливості безпеки життєдіяльності в надзвичайних ситуаціях;
- принципи та особливості надання першої медичної допомоги.

вміти:

- визначати небезпечні та шкідливі фактори середовища перебування та знаходити шляхи уникнення їхньої дії на організм людини;

– за різними ознаками ідентифікувати явну та потенційну небезпеку та по можливості попереджувати вплив негативних наслідків різного характеру на свою життєдіяльність та оточуючих;

– прогнозувати вплив можливих негативних наслідків на здоров'я та життя людини, на навколишнє середовище та на систему "середовище - людина - діяльність";

– об'єктивно оцінювати обстановку в умовах надзвичайних ситуацій;

– забезпечувати власну соціальну безпеку та надавати першу долікарську допомогу потерпілим;

– використовувати нормативно-правову базу захисту людини, її прав та свобод, навколишнього середовища, в умовах повсякденної діяльності та надзвичайних ситуацій;

– грамотно опиратися на державні та міжнародні структури для забезпечення безпеки власної та колективу.

Очікувані результати навчання з дисципліни.

ПРН01 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

ПРН 03 Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

ПРН 07 Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

ПРН 08 Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Освітня програма, спеціальність	Політологія, 052 Політологія	-
Рік навчання/ рік викладання	перший /2021-2022	-
Семестр вивчення	перший	-
нормативна/вибіркова	нормативна	-
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС	-
Загальний обсяг годин	150 год.	-
Кількість годин навчальних занять	60 год.	-
Лекційні заняття	30 год.	-
Практичні заняття	8 год.	-
Семінарські заняття	22 год.	-
Лабораторні заняття	0 год.	-
Самостійна робота	90 год.	-
Форма підсумкового контролю	екзамен	-

7. Перереквізити курсу

ООК «Вступ до спеціальності» відноситься до циклу дисциплін професійної підготовки, вивчається на 1 курсі в 1 семестрі.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.

У період сесії бажано мати мобільний пристрій для комунікації з адміністрацією, викладачами з приводу проведення занять, консультацій.

9. Політики курсу

При організації освітнього процесу у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка студенти, викладачі, методисти, адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу, Кодексу академічної доброчесності, Положення про критерії оцінювання знань студентів, Положення про укладання та контроль за виконанням договору про надання освітніх послуг, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти тощо.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Схема курсу

Дата / кількість акад. год.	Тема, план	Форма заняття	Матеріали	Література	Завдання, год	Вага оцінки (балів)	Термін виконання
Модуль I. Теоретико-методологічні засади вивчення політики як соціального явища							
Згідно розкладу 4 год.	Тема1 Політика як соціальна реальність Термін “політика” та його походження. Різноманітність підходів до розуміння сутності політики як соціального явища. Г. Арндт про політику. Політика як діяльність на етичних засадах. Політика як засіб досягнення егоїстичних цілей. Ціннісно-нейтральне розуміння політики.	Лекція 2 год / семінарське заняття 2 год	Презентація		опрацювати першоджерело та підготувати дискусію	10 балів	До 15.09

	Політика як мистецтво.						
Згідно розкладу 2 год	Тема 2. Методологія політичного знання Історія становлення політології як науки і навчальної дисципліни. Специфіка національних шкіл європейської науки. Британська школа. Французька школа. Німецька школа. Італійська школа. Американська школа. Українська школа	Лекція 2 год			Реферат/ співбесіда		До 25.09
Згідно розкладу 8 год	Тема 3. Теорія влади і владних відносин Сутність і походження феномену влади. Влада як регулятор життєдіяльності суспільства. Кратологія. Концептуальні підходи до проблеми політичної влади Співвідношення політичної і державної влади. Ресурси і потреби у політичній владі. Джерела і носії влади.	Лекція 4 год / семінарське заняття 4 год	Відеоматеріали		Опрацювати першоджерело та підготувати відповіді на логічні завдання		До 30.09
Згідно розкладу 4 год	Тема 4. Політична система суспільства Особливості політичної системи. Сутність категорій “система” та “політична система”. Класичні концепції про політичні системи (Д. Істон, Г. Алмонд, К. Дойч, Т. Парсонс). Основні функції політичної системи.	Лекція 2 год / семінарське заняття 2 год			Співбесіда та підготувати відповіді на логічні завдання		До 5.10
Згідно розкладу 4 год	Тема 5. Політичні режими та їх характерні риси Поняття та характерні риси політичних режимів. Типологія політичних режимів. Тоталітарний політичний режим.	Лекція 2 год / семінарське заняття 2 год			Реферат/ співбесіда		До 15.10

	Демократичний політичний режим. Авторитарний політичний режим.					
Згідно розкладу 4 год	Тема 6. Демократія та сучасний політичний світ Демократія як суспільний ідеал. Демократія як політичний режим. Витоки та генезис ідей демократії в історії людства Емпіричні моделі демократії. Елітарна теорія демократії як ревізія основних постулатів класичної теорії демократії.	Лекція 2 год / семінарське заняття 2 год			Опрацювати першоджерело та підготувати відповіді на логічні завдання	До 25.10
Згідно розкладу 4 год	Тема 7. Особистість і політика. Політичне лідерство Особистість як суб'єкт і об'єкт політики. Людина, особистість як первинні суб'єкти політики. Класифікація суб'єктів та об'єктів політики. Особистість. Соціальна спільнота. Етнічна спільнота. Політична партія. Громадський рух. Громадська організація. Політична еліта та політичні лідери.	Лекція 2 год / семінарське заняття 2 год	Відеоматеріали		Співбесіда	До 31.10
Згідно розкладу 4 год	Тема 8. Теорія політичних еліт Політична еліта: поняття і суть. Причини утворення еліти. Класичні теорії еліти. Поняття еліти у інтерпретації Г. Моска та В. Паретто. "Залізний закон олігархії" Р. Міхельса. Основні функції політичної еліти.	Лекція 2 год / семінарське заняття 2 год	Відеоматеріали		Співбесіда та підготувати відповіді на логічні завдання	До 06.11

Згідно розкладу 6 год	Тема 9. Політична культура Політична культура як соціальне явище. Зміст політичної культури. Типи та функції політичної культури. Класифікація політичної культури. Політична соціалізація, розуміння та характерні риси.	Лекція 2 год / семінарське заняття 4 год			Опрацювати запропоновані логічні завдання та підготуватися до дискусії	До 13.11
Згідно розкладу 4 год	Тема 10. Політичний процес Політичні процеси та методи їх дослідження. Суб'єкти та об'єкти політичного процесу. Стадії політичного процесу. Типологія політичних процесів. Політична співпраця. Політична конкуренція. Консолідація.	Лекція 4 год / семінарське заняття 2 год			Підготуватися до дискусії на запропоновану тему	До 20.11
Згідно розкладу 4 год	Тема 11. Світові політико-ідеологічні доктрини Поняття політичної ідеології і доктрини: сутність, суспільні функції, типологія. Структура ідеології. Політична доктрина. Сутність та еволюція лібералізму. Неолібералізм. Консерватизм і неоконсерватизм: їх сутність та еволюція. Соціалізм, соціал-демократизм, комунізм. Націоналізм і релігійний фундаменталізм.	Лекція 4 год			Реферат / співбесіда	До 02.12
Змістовний модуль 2 «Безпека життєдіяльності»						
Згідно розкладу 2 год	Тема 1. Категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності. Ризик як кількісна оцінка небезпек. Культура безпеки як	Лекція	Презентація	Реком. л-ра	Співбесіда	

	<p>елемент загальної культури людини. Класифікація джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів. Види небезпек: мікро та макробіологічна, гідродинамічна, фізична, хімічна, радіаційна, екологічна.</p> <p>Аксіоми безпеки життєдіяльності людини. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Системний підхід (аналіз) у безпеці життєдіяльності. Система «людина - життєве середовище» та її компоненти. Концепція прийняттого (допустимого) ризику. Управління ризиком.</p>					
<p>Згідно розкладу 2 год</p>	<p>Тема 2. Надзвичайні ситуації різних видів, класифікація НС. Природні загрози: вражаючі фактори, характер проявів та особливості захисту населення. Надзвичайні ситуації: їх класифікація за територією поширення, кількістю постраждалих, обсягами заподіяних економічних збитків. Небезпечні геологічні, метеорологічні та гідрологічні процеси і явища: вражаючі фактори, їх вплив на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки, навколишнє середовище та способи захисту населення. Біологічні небезпеки. Характеристика небезпечних патогенних</p>	<p>ПЗ</p>			<p>Підготовка за планом заняття, ситуаційні завдання</p>	

	<p>мікроорганізмів. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна харак-теритика особливо небезпечних хвороб. Інфекційні захворювання тварин і рослин. Способи та засоби захисту населення.</p>						
Згідно розкладу 2 год	<p>Тема 3. Небезпеки життєдіяльності у виробничій сфері та побуті. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки. Класифікація, номенклатура і одиниці вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек. Особливості забруднення місцевості, води в містах, продовольства у разі аварій з викидом хімічних речовин. Шумового забруднення навколишнього середовища та захист людини. Небезпеки електромагнітного випромінювання (ЕМП). Особливості захисту людини від ЕМП. Способи та засоби захисту від шкідливої дії електроструму. Особливості допомоги постраждалому від ураження струмом.</p>	ПЗ			Підготовк а за планом заняття, ситуаційн і завдання		
Згідно розкладу 2 год	<p>Тема 4. Радіаційна та пожежна безпека населення. Джерела та небезпеки радіаційного</p>	ПЗ			Підготовк а за планом заняття, ситуаційн		

	<p>випромінювання. Моніторинг радіаційної безпеки. Способи і засоби захисту населення від радіоактивного випромінювання. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, задимлення, токсичності. Вражаючі фактори пожежі. Вимоги пожежної безпеки. Основні вогнегасні речовини та первинні засоби пожежогасіння. Евакуація людей під час пожежі. Правила надання допомоги постраждалому на пожежі.</p>				і завдання		
Згідно розкладу 2 год	<p>Тема 5. Соціально-політичні небезпеки. Психофізіологічні фактори та їх вплив на безпеку життєдіяльності людини. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Тероризм як форма злочину проти суспільної безпеки. Виникнення локальних військових конфліктів на міжетнічній чи релігійній основі. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що</p>	ПЗ			Підготовк а за планом заняття, ситуаційн і завдання		

підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Психотипи людей за реакцією на небезпеку.							
---	--	--	--	--	--	--	--

10. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: іспит

Оцінювання навчальної роботи здійснюється за 100-бальною шкалою з переведенням підсумкової оцінки в національну шкалу і шкалу ECTS.

Підсумкова оцінка курсу є сумою рейтингових оцінок одержані за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: за семінарські заняття, МКР, самостійну роботу та екзамен.

Оцінювання на семінарських заняттях здійснюється по 12-ті бальній системі за такими критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в підручнику відповіді.
	3	Студент намагається аналізувати програмовий матеріал на основі елементарних знань і навичок, робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні

	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом,
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал,
Високий (творчо- професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни;
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вибрати матеріал, виконати програму своєї

	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої
--	-----------	--

**Таблиця відповідності шкал оцінок якості
засвоєння навчального матеріалу**

Національна шкала	Шкала ECTS
5 – відмінно (90-100 балів)	A
4 – дуже добре (82-89 балів)	B
4 – добре (75-81 бал)	C
3 – задовільно (67-74 бали)	D
3 – достатньо (60-66 балів)	E
2 – незадовільно (35-59 балів)	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)

11. Рекомендована література

1. Бабкіна О. В., Горбатенко В. П. Політологія. Підручник для студентів вузів К.: Академія, 1998. 528 с.
2. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К., 2001. 384 с.
3. Бодуен Ж. Вступ до політології. К., 1995. 174 с.
4. Денисенко В. М., Матвієнків С. М., Штерн В. Ю. Політологія. Вступ до спеціальності. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Астролябія, 2007. 360 с.
5. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія : [навч. посібник]. К. : Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
6. Політологічний енциклопедичний словник / [за ред. Шемшученка Ю. С.]. К.: Генеза, 2004. 736 с.
7. Політологія. / за ред. А.Колодій, К.: Ніка-центр., 2000. 584 с.
8. Примуш М. В. Політичні партії: історія та теорія. К. :Професіонал, 2008. 416 с.
9. Рудич Ф. М. Політологія : [підручник]. К. :Либідь, 2006. 480 с.
10. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 472 с.
11. Щедрова Г. П., Агафонова Г. С., Барановський Ф. В. Політологія : [Навчальний посібник]. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. 372 с.
12. Ярош Б. О. Загальна теорія політики : Навч. посіб. для студ. спец. «Політологія» вищ. навч. ракладів. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. ЛесіУкраїнки, 2005. 240 с.

Додаткова література

1. Демократія : Антологія / [Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. К. :Смолоскип, 2005. 1108 с.
2. Консерватизм :Антологія / [Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. К. :Смолоскип, 2002. 598 с.
3. Лібералізм :Антологія / [Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. К. :Смолоскип, 2002. 1126 с.
4. Націоналізм :Антологія / [Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. К. :Смолоскип, 2000. 872 с.
5. Новакова О. В. Політичний процес: сутність, зміст та сучасні тенденції розвитку : [навч. посібник]. Луганськ : «Елтон-2» 2010. 341 с.
6. Новакова О. В., Пашина Н. П. Аналіз державної політики: навчальний посібник. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля 2013. 216 с.
7. Пашина Н. П. Формування політичної ідентичності в умовах демократичної трансформації українського суспільства: Монографія. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2013. 416 с.
8. Платон. Держава / Платон ; [пер. з давньогрец. Д. Ковалю]. К. :Основи, 2005. 356 с.

Інформаційні ресурси

Органи державної влади, та державні НДІ:

1. Верховна рада України URL: <http://rada.gov.ua/>
2. Центральна виборча комісія України URL: <http://www.cvk.gov.ua/>
3. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/>
4. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: www.niss.gov.ua
5. Міністерство юстиції. URL: <https://minjust.gov.ua/ua>

Неурядові міжнародні/ українські організації з проблематики виборчих процесів:

1. Громадянська мережа ОПОРА. URL: <https://www.oporaua.org/>
2. IFES. URL: <http://www.ifes.org/ukraine>
3. Комітет виборців України. URL: <http://www.cvu.org.ua/>
4. Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: <http://parlament.org.ua/>
5. Міжнародний центр політологічних досліджень. URL: <http://www.icps.com.ua>
6. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України – <http://www.ipiend.gov.ua/>
7. Сайт Український незалежний центр політичних досліджень – <http://www.usipr.kiev.ua/>

Змістовий модуль «Безпека життєдіяльності»

Основна література

1. Поведа Т.П. Безпека життєдіяльності (змістовий модуль/скорочений курс). Навчально-методичний посібник / Т.П. Поведа, О.Г. Чорна. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-сервіс», 2018. 108 с.
2. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Поведа Т.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-сервіс», 2017. 116 с.
3. Поведа Т.П. Безпека життєдіяльності: матеріали для практичних занять, самостійної роботи, контролю: навчально-методичний посібник / Т.П. Поведа – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-сервіс», 2015. 162 с.

4. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. 3-є вид. / За ред. Є. П. Желібо. К.: Каравела, 2004. 328 с.
5. Джигирей, В. С. Безпека життєдіяльності / В. С. Джигирей, В. Ц. Жидецький. 2-ге вид. Львів : Афіша. 2000. 254 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>
2. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.eriukr.net/index.htm>
3. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rainbow.gov.ua/>.
4. Рекомендації щодо дій населення у надзвичайних ситуаціях. URL: <https://cn.dsns.gov.ua/ua/Nebezpeki-prirodnogo-harakteru.html>
5. Міністерство екології та природних ресурсів України. URL: <http://www.menr.gov.ua>